

The Study of Image Schemas in the conceptual metaphors of the field of "FEAR" in the stories of the Patient Stone, Sound and Fury and Miramar

Nasrin Mahmoudi Barmasi^{1*}, Mehdi Parham²

^{1*}Faculty member of English Department, Islamic Azad University, Gamsar Branch

² Faculty Member of Persian Department. Islamic Azad University, Islamshahr Branch

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article	The current research, focusing on image schemas, seeks to find significant similarities and differences between these three fictions, the Patient Stone (in Persian), Sound and fury (in English) and Miramar (in Arabic). As the statistical analysis of the current research proves, the studied stories share the image schemas of "existence, containment, locomotion and force" with different frequencies. These similarities can confirm the universality of some image schemas used in the stories in question. On the other hand, the worldview and specific ethnic ideas of each nation has constructive role in creating a diverse intellectual atmosphere and cultural differences. By considering the importance of this point, it can be known that the frequency of differences in the use of some image schemas, which of course has a relative dominance over similarities in the three stories, shows the different use of schemas and the influence of cultural specificities on language and thought in different regions. Keywords: Conceptual Metaphor, image schemes, Fear, the Patient Stone, Sound and Fury, Miramar
Received: 19/06/2023	
Accepted: 01/06/2024	

Cite this article: Mahmoudi Barmasi, Nasrin., Parham, Mehdi., (2023). The Study of Image Schemas in the conceptual metaphors of the field of "FEAR" in the stories of the Patient Stone, Sound and Fury and Miramar, *Interdisciplinary research in Persian Language and literature*, , Vol. 2, New Series, No.1, Spring and summer 2023, pages:255-277.

DOI: 10.30479/irpli.2024.18950.1098

© The Author(s).

Publisher: Imam Khomeini International University

***Corresponding Author:** Nasrin Mahmoudi Barmasi

Address: Faculty member of English Department, Islamic Azad University, Gamsar Branch

E-mail: mahmoudi2021@yahoo.com

بررسی طرح‌واره‌های تصویری در استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» در داستان‌های سنگ

صبور، خشم و هیاهو و میرامار*

نسرین محمودی برمی، مهدی پرهام^۱

۱. مربی گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، گرمسار، ایران.

۲. استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تحقیق حاضر با تمرکز بر استعاره‌های مفهومی، در پی یافتن شباهت‌ها و تفاوت‌های معنادار در زمینه طرح‌واره‌های تصویری در حوزه عاطفی «ترس» بین سه اثر داستانی، سنگ صبور (به زبان فارسی)، خشم و هیاهو (به زبان انگلیسی) و میرامار (به زبان عربی) است. آن‌چنان‌که بررسی‌های آماری پژوهش حاضر اثبات می‌کند، سه داستان مورد مطالعه، طرح‌واره‌های تصویری «وجود»، «حجم»، «حرکت» و «نیرو» را با بسامدهای مختلف به اشتراک می‌گذارند. این اشتراک می‌تواند بر جهانی‌بودن برخی طرح‌واره‌های تصویری به‌کاررفته در داستان‌های مد نظر صحنه گذارد؛ ازسویی نیز جهان‌بینی و انگاره‌های قومی خاص هر سرزمین، نقش سازنده‌ای در ایجاد فضای متنوع فکری و تفاوت‌های فرهنگی دارد. با ملاحظه اهمیت این نکته، می‌توان دانست که بسامد وجوه اختلاف در کاربرد برخی طرح‌واره‌های تصویری - که در سه داستان بر شباهت‌ها چیرگی نسبی نیز دارد - تأثیر ویژگی‌ها و اختصاصات فرهنگی را بر زبان و تفکر در مناطق جغرافیایی گوناگون نمایش می‌دهد.

کلید واژه‌ها: طرح‌واره تصویری، استعاره مفهومی، ترس، سنگ صبور، خشم و هیاهو، میرامار.

استناد: محمودی برمی، نسرین؛ پرهام، مهدی (۱۴۰۲). بررسی طرح‌واره‌های تصویری در استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» در داستان‌های سنگ صبور، خشم و هیاهو و میرامار، دوفصلنامه پژوهشی‌های میان‌رشته‌ای زبان و ادبیات فارسی، سال دوم، دوره جدید، شماره اول، بهار و تابستان ۱۴۰۲: ۲۵۵-۲۷۷.

DOI : 10.30479/irpli.2024.18950.1098

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

مقدمه

انجام هر فعالیت معمول اجتماعی، شامل هماهنگی اعمال متعددی مثل احساس، ادراک، حرکت و مفهوم سازی در دنیایی سه‌بعدی است. چنین فعالیت‌های شناخته‌شده‌ای به احتمال زیاد ویژگی‌های اساسی تفکر و زبان انسان را آشکار می‌کند. به‌طور مثال رفتن به رستوران، پیشینه‌ای دارد شامل الگوهای تجربی ساده‌تری که از طریق فرهنگ و افرادی که آن را متعلق به خود می‌دانند، شکل گرفته است. ماهیت و تعداد دقیق این الگوهای ساده‌تر هنوز به‌خوبی درک نشده‌اند؛ اما همین الگوها نزد زبان‌شناسان شناختی، به موجودیتی (entity) جهت مطالعه ساختار تفکر و زبان بشری بدل شده است. این موجودیت را طرح‌واره تصویری می‌نامند.

بررسی طرح‌واره‌های تصویری از طریق مطالعه استعاره‌های مفهومی، یکی از ابزارهای توضیح شیوه درک معنی در معنی‌شناسی شناختی شمرده می‌شود (لیکاف (Lakoff)، ۱۹۸۷). ما در طول زندگی، کارهایی عادی و روزمره، مثل راه رفتن، نشستن، خوابیدن و غیره انجام می‌دهیم؛ تمامی این کارها برای بقای انسان ضروری‌اند و دائماً تکرار می‌شوند؛ همه ما این کارها را انجام داده و درک می‌کنیم (صفوی، ۱۳۹۶: ۹۹). صفوی در این خصوص از قول جانسون (Johnson) می‌گوید: «این تجربه‌ها در ذهن ما به‌صورت الگوهایی ثبت می‌شوند. این الگوها ... دائماً تکرار می‌شوند و ... به انواع مشابه خود قابل تعمیم‌اند» (۱۳۹۶: ۹۹). به عقیده صفوی ما از تمامی کارهای تکراری، تصویری را به شکل یک الگو در ذهن ثبت می‌کنیم و آن را به موارد مشابه نسبت می‌دهیم (همان: ۹۹). نمونه‌های زیر گویای چنین فرایندی هستند:

یه چیزی بگذار پشت این کتاب‌ها، روی هم غش نکنند.

لولای این در چه ناله‌ای می‌کنه.

کارهایی مثل «غش کردن» و «ناله کردن» که از جمله کارهای تکراری انسان‌اند، به شکل الگو یا طرح‌واره در ذهن ما ثبت می‌شوند و سپس به موارد دیگر تعمیم داده می‌شوند (همان: ۱۰۰).

آنچه در کاربرد طرح‌واره‌های تصویری اهمیت دارد چنانکه لیکاف و جانسون اذعان کرده‌اند این است که به تجربه‌های انسان، «انسجام» و «ساخت» می‌بخشند. به‌طور نمونه جانسون می‌گوید با گذاشتن غذا در دهان مان و قورت دادن آن می‌فهمیم که داخل بدن مان جایی هست که چیزی تویش قرار می‌گیرد و این ویژگی برای اشیای خاصی مانند چمدان و بطری قابل تعمیم بوده و در نتیجه به مقوله‌ای به نام «حجم» دست می‌یابیم (لیکاف، ۱۹۸۷: ۲۶۷). طرح‌واره‌هایی همچون «مسیر»، «نیرو»، «جهت» و غیره نیز از همین طریق پدید می‌آیند. به باور برخی معنی‌شناسان شناختی، طرح‌واره‌های تصویری می‌توانند در شکل‌گیری استعاره‌های مفهومی دخیل باشند (صفوی، ۱۳۹۶: ۱۰۳). صفوی معتقد است که به‌رغم این

باور معنی‌شناسان، نمی‌توان به قطعیت گفت که طرح‌واره‌ها، استعاره‌های مفهومی را پدید می‌آورند و به‌عبارت‌دیگر، این طرح‌واره‌ها هستند که باعث تولید جمله‌های زبان با این شکل و شمایل می‌شوند (۱۳۹۶: ۱۰۳).

۱. پیشینه پژوهش

طرح‌واره‌های تصویری بخش اساسی در تحقیق‌هایی را تشکیل می‌دهند که استعاره‌های مفهومی را کاویده‌اند. نمونه‌های زیر در دو بخش، پژوهش‌های خارجی و داخلی را در این زمینه معرفی می‌کنند:

پژوهش‌های خارجی: تاویچای (Tawichai, 2007) نشان می‌دهد که تفاوت‌های بین تصویر و طرح‌واره‌های تصویری از طریق حواسی مانند تصاویر بصری، تصاویر شنیداری، و تصاویر بویایی در کنار تصاویر واقعی از جهان قابل‌درک هستند. پچر (Pecher) و همکاران (۲۰۱۱) و پچر (۲۰۱۸) شواهدی را بر اساس نظریه استعاره مفهومی ارائه می‌دهند که نشان می‌دهد طرح‌واره‌های تصویری ساختار و ریشه حسی و حرکتی را برای مفاهیم انتزاعی فراهم می‌سازند. رویز-لتکوسکا (Rewis-Letkowska, 2019) بر تعامل بین ساختارهای تخیلی استعاره، مجاز و طرح‌واره‌های تصویری در یک مدل مفهومی تمرکز می‌کند و تفاوت‌های نگاشتی بین زبانی را در زبان انگلیسی و لهستانی نشان می‌دهد. سایبانتو (Subianto, 2019) در مزمور ۲۳ «خداوند شبان من است» هفت نوع طرح‌واره تصویری، شامل «ظرف»، «مسیر»، «پیوند»، «نیرو»، «جاذبه»، «انسداد» و «حذف محدودیت‌ها» را یافت و نتیجه گرفت که طرح‌واره تصویری به‌عنوان بخشی ابتدایی از استعاره مفهومی، قابلیت تبدیل شدن به ابزاری تحلیلی را برای کشف معنای متون استعاری دارد. آنودو (Anudo) و کوداک (Kodak, 2020) با استفاده از نظریه استعاره مفهومی لیکاف و جانسون (۱۹۸۰) و نظریه طرح‌واره تصویری جانسون (۱۹۸۷) نمونه‌هایی از عبارات استعاری مورد استفاده برای بیان مرگ را بررسی کردند. یافته‌ها حاکی از آن است که مدل زبان‌شناسی شناختی از ابزارهایی برای درک، تفسیر و ارزیابی مفاهیم انتزاعی از منظر ماهیت عینی استفاده می‌کند. استعاره‌های مفهومی وسیله‌ای شناختی برای جامعه در جهت مفهوم‌سازی مرگ به‌عنوان موجودی انتزاعی است. لیو و مو (Liu & Mo, 2020) در مقاله خود به الگوهای استفاده و تغییرات معنایی عبارات، طی دو قرن گذشته در سه مجموعه انگلیسی-آمریکایی می‌پردازند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که این امر عمدتاً توسط طرح‌واره تصویری مسیر/نیرو و باتوجه‌به استعاره عام رویداد-ساختار انجام گرفته است؛ و نشان دهنده نقش مهم طرح‌واره‌های تصویری و استعاره مفهومی در استفاده و توسعه زبان است. اکمد-اسماعیل (Acmed-Ismael, 2021) در بررسی داستان‌های مراناو (Meranaw)، از ابزار تحلیلی زبان‌شناسی فرهنگی به‌ویژه طرح‌واره‌های فرهنگی (Cultural schemas) استفاده کرد و پی برد که ارتباط نزدیکی بین طرح‌واره‌های رویداد (Event schemas)، طرح‌واره‌های نقشی (Role

(schemas)، تصویری (Image)، گزاره‌ای (Proposition)، و هیجانی (Emotion) وجود داشته و این طرح‌واره‌ها تأثیر مستقیمی بر یکدیگر دارند. دوبیاسووا (Dobiasova, 2021) (۲۰۲۱) در مطالعه‌اش رویکرد طبقه‌بندی اصطلاحات لانگلوتز (Langlotz, 2006) و چارچوب نظریه استعاره مفهومی گسترده (کوچش، ۲۰۲۰) را با هم ترکیب می‌کند و نتیجه می‌گیرد که سه طرح‌واره تصویری به‌طور خاص نقش مهمی در اصطلاحات استعاره برای بیان مفهوم خشم در انگلیسی دارند: [فعالیت حرکت است]، [فعالیت شدید گرم است] و [خشم گرم است]. این پژوهش باور دارد برخلاف عنصر «گرما» که به‌ویژه در استعاره‌های زبانی خشم برجسته است، این عنصر «حرکت» است که نقش اساسی را در مفهوم‌سازی خشم در اصطلاحات انگلیسی ایفا می‌کند.

پژوهش‌های داخلی: بیابانی و طالبیان (۱۳۹۱) طرح‌واره‌های «حجم»، «حرکت» و «نیرو» را در سه دفتر شعر احمد شاملو بررسی کردند و نتیجه گرفتند که احمد شاملو به ترتیب از طرح‌واره‌های حجمی، سپس جهتی و حرکتی، بیشترین استفاده را داشته است. باقری خلیلی و محرابی کالی (۱۳۹۲) طرح‌واره چرخشی را که یکی از گونه‌های طرح‌واره‌های حرکتی است برای بیان مفاهیم انتزاعی در غزلیات سعدی و حافظ بررسی کردند. ذاکری (۱۳۹۶) طرح‌واره‌های تصویری و استعاره‌های زمان را در سه مجموعه شعری سلمان هراتی بررسی و پیوند بین مقوله‌های زیستی، اجتماعی و مذهبی را مشخص می‌کند. شهیدی تبار و پورقاسمیان (۱۴۰۰) در بررسی استعاره‌های مفهومی آیریلیق (جدایی) در اشعار ترکی آذری پی بردند که در بیشتر استعاره‌های موجود، طرح‌واره‌های فرهنگی-زیستی قابل مشاهده است. آرمان و همکاران (۱۴۰۰) در بررسی استعاره‌های مفهومی ضرب‌المثل‌های متکی بر واژه «آب»، پی بردند که طرح‌واره فضا هجده بار تکرار شده است؛ این امر، نشان‌دهنده نداشت مرکزی واژه «آب» و چرخش و عدم ثبات آن است.

۲. طرح‌واره‌های تصویری

طرح‌واره‌های تصویری، یکی از سازه‌های نظری (theoretical construct) در زبان‌شناسی شناختی است که مفهوم‌سازی تجربه (conceptualization of experience) را مطرح کرده (Lakoff, 1987; Johnson, 1987; Lakoff & Turner, 1989; Clausner & Croft, 1999) و تأثیرات پیش‌نمونی را آشکار می‌سازند. همچنین جانسون (۱۹۸۷) طرح‌واره‌های تصویری را به‌عنوان ساختارهای دانش انتزاعی پیش‌مفهومی‌ای تعریف می‌کند که اساس آن الگوهای تجربه است. در این راستا رویزمندوزا (Ruiz de Mendoza) و اتال (Otal, 2002:12) الگوهای شناختی آرمانی شده (Idealized Cognitive Model) را معرفی می‌کنند: «بازنمایی‌های ذهنی قراردادی ما از واقعیت که توسط حواس ما درک و تفسیر شده یا توسط فرهنگ تعیین می‌شوند». پنا (Pena) مدل‌های شناختی ایده

آل را به عنوان «الگوهای تجربه‌های مکرری که دارای ماهیت انتزاعی و رده‌بندی (topological) بوده‌اند» (۲۰۰۸: ۱۰۲۴) در نظر می‌گیرد.

طرح‌واره‌های تصویری به تجربه جسمانی ما (Talmy, 1972, 1977, 1983) و همچنین، از طریق استعاره، به تجربه غیرجسمانی ما ساختار می‌بخشند (Lakoff, 1987: 453; Johnson, 1987: 29) یعنی طرح‌واره‌های تصویری به یک معنا «انتزاعی» هستند - طرح‌واره‌ای هستند - اما به مفهوم دیگر «انتزاعی» نیستند؛ جسمانی‌اند (کرافت و کروز، ۱۳۹۷: ۷۰). چنانکه پیدا است اولین تلاش برای خلق فهرستی از طرح‌واره‌های تصویری را جانسون (۱۹۸۷: ۱۹۸۷) انجام داد. فهرست طرح‌واره‌های تصویری جانسون (۱۹۸۷) و لیکاف و ترنر (۱۹۸۹) «فضا»، «مقیاس»، «ظرف»، «نیرو»، «وحدت / چندگانگی»، «هویت» و «وجود» را شامل می‌شود (بر اساس Clausner & Croft, 1999: 15).

در رابطه با اینکه به‌طور مشخص چه چیزهایی را می‌توان یا می‌بایست در فهرست طرح‌واره‌های تصویری گنجانند و یا اینکه تعداد دقیق آن‌ها چقدر است، ابهام‌هایی وجود دارد (صفوی، ۱۳۹۶: ۱۰۲)؛ اما استدلر (Stadler:2020) اگرچه تصمیم به گزینش‌های قطعی و تعیین خودسرانه اساسی بودن یا نبودن برخی طرح‌واره‌ها را نقطه ضعف این نظریه می‌داند؛ باور دارد که تنها از همین طریق امکان ادامه تحقیق و بحث در این باره فراهم می‌شود. وی می‌گوید: «فرض می‌کنم هرگز فهرست جامعی از طرح‌واره‌های تصویری وجود نخواهد داشت که همه محققان با آن موافق باشند. در واقع بیشتر ایده کلی و برخی از طرح‌واره‌های مثالی است که به نظر مهم می‌رسند و ممکن است وضعیت فرضی آن‌ها را به شواهد تجربی تبدیل کند» (ص ۱۴۲). یکی دیگر از فهرست‌های طرح‌واره‌ها متعلق به ایوانز (Evans) و همکاران (۲۰۰۶: ۱۹۰) است که طرح‌واره‌های تصویری را به شکل زیر دسته‌بندی کرده‌اند:

فضا (space) شامل طرح‌واره‌های بالا به پایین، جلو-پشت، چپ-راست، نزدیک-دور، مرکز-پیرامون، تماس، مستقیم، عمودی (comprising the schemata up-down, front-back, left-right, near-far, center-periphery, contact, straight, verticality (containment)؛ ظرف، داخل به بیرون، سطح، کاملاً خالی، محتوا، (container, in-out, surface, momentum,)، حرکت (locomotion)؛ تحرک، منبع-مسیر-هدف، (source-path-goal axis) ، تعادل (balance)؛ تعادل محور، تعادل دوتایی، تعادل نقطه، تعادل (force)؛ اجبار، انسداد، نیروی متقابل، انحراف، حذف مهار، توانمندسازی، جاذبه، مقاومت (compulsion, blockage, counterforce, diversion, removal of restraint, enablement, attraction, resistance) وحدت-کثرت (unity-multiplicity)؛ ادغام، جمع‌آوری، تقسیم، تکرار، جزء-کل، شمارش جرم، پیوند (merging, collection, splitting, iteration, part-whole, count-)

(mass, linkage)، هویت (identity): تطبیق، برهم‌نهادن (matching, superimposition)، وجود (existence): حذف، فضای محدود، چرخه، شیء، فرآیند (removal, bounded space, cycle, object, process).

دسته‌بندی فوق‌الذکر به اذعان نویسندگان نواقصی دارد، یکی از جامع‌ترین فهرست‌هایی است که می‌توان درباره این موضوع پیدا کرد. در پژوهش کنونی از همین فهرست استفاده شده است. گفتنی است که طی سال‌های اخیر پژوهش‌ها و مطالعات بسیاری در رابطه با استعاره مفهومی طبق چارچوب‌های زبان‌شناسی و معنی‌شناسی شناختی انجام گرفته است. پژوهش حاضر نیز در همین راستا نظام پذیرفته است؛ ولیکن اختصاص دارد به مطالعه پیکره‌ای طرح‌واره‌های تصویری استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» در سه اثر ادبی، سنگ صبور به زبان فارسی، خشم و هیاهو (Sound and Fury) به زبان انگلیسی و میرامار (Miramar) به زبان عربی. هر سه این آثار از جریان سیال ذهن استفاده کرده و حتی برخی از منتقدان ایرانی و عربی معتقدند که سنگ صبور و میرامار از خشم و هیاهو تأثیر پذیرفته‌اند (فرخ‌نیا و پوریازاده، ۱۳۹۳: ۲۴۵) این محققان برآنند که «چوبک و محفوظ [...] توانسته‌اند با الهام‌گرفتن از ساختار رمان فاکنر، داستان‌هایی به دور از تقلید صرف و مبتنی بر شرایط فرهنگی جامعه خویش بیافرینند» (همان: ۲۴۵).

در این پژوهش، پس از تعیین طرح‌واره‌های تصویری، شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود در این زمینه در سه اثر داستانی یادشده بررسی می‌شود.

۳. روش پژوهش

ماهیت تحقیق حاضر کیفی و از نوع توصیفی-تحلیلی است که ضمن گردآوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای، به مقایسه و مقابله استعاره‌های مفهومی موجود در سه اثر ادبی پرداخته است. با توجه به محدودیت‌های شکلی و لزوم تمرکز بیشتر بر مقایسه بین‌فرهنگی طرح‌واره‌های موجود در استعاره‌ها، در این پژوهش از یکی از روش‌های استخراج استعاره (Stefanowitsch, 2006)، یعنی جستجوی واژه‌های حوزه مقصد استفاده شده است. در موارد متعددی، تحقیق درباره‌نگاشت‌های مفهومی در رابطه با حوزه‌های مقصد خاص و نگاشت‌های مفهومی سازنده آن‌ها صورت گرفته است. در این رابطه چندی از محققین چنین پیشنهاد می‌دهند: ابتدا واژگانی را که مستقیماً به مفاهیم حوزه مقصد اشاره دارند، برمی‌گزینند، سپس عبارات و نگاشت‌های استعاری را که دارای این کلمات و مربوط به این حوزه مقصدند پیدا می‌کنند (Koivisto-Alanko, 2000; Tissari, 2003; Stefanowitsch, 2005; Koivisto-Alanko & Tissari, 2006).

در پژوهش حاضر، واژه‌های احساس «ترس» و معادل‌های آن در زبان‌های فارسی، انگلیسی و عربی معین شده و آنگاه مترادف‌های هریک در سه زبان، از فرهنگ مربوط به آن زبان استخراج گردیده است. این معادل‌ها و مترادف‌ها سپس به عنوان کلیدواژه در پیکره‌های داستانی مورد نظر برای یافتن استعاره‌های مفهومی مربوط به حوزه مفهومی «ترس» به کار برده شدند.

۴. طرح‌واره‌های استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس»

۴-۱. داستان سنگ صبور

با بررسی داستان سنگ صبور در زمینه حوزه مفهومی مقصد «ترس»، ۶۲ عبارت استعاری شناسایی شدند که شامل ۱۹ حوزه مفهومی مبدأ «شیء / وسیله / دارایی، موجود زنده، اعضای بدن ظرف، سفر، نیروی طبیعی، تغییر حالت بدن، حصار/ مانع، آتش / گرما، برتری اجتماعی، خوردنی، لرزش، فشار در ظرف، صدا و ماشین» می‌شود.

جدول ۱. طرح‌واره‌های تصویری استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» در داستان سنگ صبور

استعاره خاص	طرح‌واره تصویری	فراوانی استعاره خاص
[ترس شیء / وسیله / دارایی است.]	وجود: شیء	۱۴
[ترس موجود زنده است.]	وجود: شیء	۱۳
[ترس صدا است.]	وجود: شیء	۲
[ترس خوردنی است.]	وجود: شیء	۱
[ترس عضو بدن است.]	وجود: شیء	۳
[ترس ماشین است.]	وجود: شیء	۱
[ترس آتش / گرما است.]	وجود: شیء	۱
[عضو بدن ظرف ترس است.]	حجم: ظرف	۱۰
[ترس مکان / ظرف است.]	حجم: ظرف	۳
[صدا ظرف ترس است.]	حجم: ظرف	۲
[ترس فشار در ظرف است.]	حجم: ظرف	۱
[ترس مایع / ماده در ظرف است.]	حجم: ظرف	۲
[ترس مرگ است.]	حرکت: منبع-مسیر-هدف تمرکز بر نقطه پایان	۳
[ترس سفر است.]	حرکت: منبع-مسیر-هدف	۱
[ترس برتری اجتماعی است.]	نیرو: اجبار	۱
[ترس تغییر حالت بدن است.]	نیرو: انحراف	۲
[ترس نیروی طبیعی است.]	نیرو: اجبار	۱
[ترس حصار / مانع است.]	نیرو: انسداد	۱

باتوجه به جدول شماره ۱ مشخص می‌شود که چهار طرح‌واره تصویری «وجود»، «حجم»، «حرکت» و «نیرو» در داستان سنگ صبور برای بیان مفهوم «ترس» به کار رفته‌اند.

طرح‌واره «وجود: شیء»

ایوانز و همکاران (۲۰۰۶) درباره این طرح‌واره چنین می‌گویند: «این طرح‌واره تصویری بر اساس تعامل روزمره ما با اشیای عینی مانند میز و صندلی است. طرح‌واره تصویری نمایشی شماتیک است که از تجربه تجسم‌یافته پدید می‌آید، و آن را بر آنچه بین اشیا مشترک است تعمیم می‌دهد: به عنوان مثال، ویژگی‌های فیزیکی مانند رنگ، وزن و شکل، منطقه‌های محدود و خاصی از فضا را اشغال می‌کنند. این طرح‌واره تصویری را می‌توان روی یک موجودیت انتزاعی مانند «تورم» که فاقد این ویژگی‌های فیزیکی است، نگاشت. پیامد این نگاشت استعاری این است که ما اکنون یک موجود انتزاعی مانند «تورم» را برحسب یک شیء فیزیکی درک می‌کنیم» (ص ۱۹۱).

طرح‌واره «وجود: شیء» در ۳۵ عبارت استعاری دیده شد که مجموعاً ۷ استعاره خاص: [ترس شیء ۶/ وسیله/ دارایی است] (۱۴ مورد)، [ترس موجود زنده است] (۱۳ مورد)، [ترس عضو بدن است] (۳ مورد)، [ترس صدا است] (۲ مورد)، [ترس ماشین است]، [ترس آتش/ گرما است] و [ترس خوردنی است] (هرکدام ۱ مورد) را شامل می‌شود. در ادامه نمونه‌هایی از طرح‌واره‌های یادشده از داستان سنگ صبور آمده است:

[ترس شیء/ دارایی/ وسیله است.]: مالکیت حتماً از همون اولش چیز وحشتناکی بوده.

[ترس موجود زنده (گیاه) است.]: غم و ترسی که تو تو دلش کاشتی پادزهرش همین شرابه.

این استعاره کلی بر اساس طبقه‌بندی کوچش مشخص شده است؛ اما برخی از پژوهشگران طبقه‌بندی‌های متفاوتی برای استعاره [ترس موجود زنده است] دارند: برخی تمامی موجودات زنده را باهم در نظر می‌گیرند، برخی جانوران و گیاهان و برخی دیگر انسان، حیوان و گیاه را جداگانه در نظر می‌گیرند. دسته‌ای از پژوهشگران نیز رفتارهای حیوانی یا انسانی را هم در زمره استعاره [ترس موجود زنده است] به حساب می‌آورند و باز برخی دیگر آن را جدا می‌کنند (قوچانی و دیگران، ۱۳۹۵؛ زبیین و حمدان، ۲۰۱۹ و اسنوا (Esenova:2011)).

[ترس عضو بدن (انسان یا حیوان) است.]: دو تا شاخ وحشتناک و کوتاه تو مغز سرم دارم که هر وخت بخوام می‌تونم درازشون کنم و کششون بدم.

[ترس مزه و بو و خوردنی است.]: نمی‌خواد بره، سخت هول خورده.

[ترس ماشین است.]: اگر نترسی، از این شمشیر کاری ساخته نیست. این یک بچه ترسونک کوهیه.

[ترس صدا است.]: از بوگند جهان سلطون و چرق چرق تیرای سقف وحشت می‌کنم، پاشو... از اینجا بریم.

طرح‌واره «حجم: ظرف» در ۱۸ عبارت استعاری دیده شده که شامل ۵ استعاره خاص: [عضو بدن ظرف ترس است] (۱۰ مورد)، [ترس مکان/ ظرف است] (۳ مورد)، [صدا ظرف ترس است] (۲ مورد)، [ترس مایع/ ماده در ظرف است] (۲ مورد) و [ترس فشار در ظرف است] (۱ مورد) است.

[عضو بدن ظرف ترس است.]: اما با وجود این نمی‌دونی چه سرنترسی داره.

[ترس ظرف/ مکان است.]: همیشه تو شک و ترس زندگی می‌کرد.

[ترس مایع/ ماده در ظرف است.]: یا شاید آب تو دهنش جمع می‌شه و می‌ترسه تا دهنش واز کنه شری بریزه بیرون.

[ترس فشار در ظرف است.]: آدما لای ماسه‌های نموک ... روهم تا می‌شن و تو فشار بی‌هوا و وحشتناک خروارها خاک، له‌ولورده می‌شن.

[صدا ظرف ترس است.]: آوازا و وحشتناک تو غار می‌پیچه و همه می‌رقصند.

طرح‌واره «حرکت: منبع - مسیر-هدف» در ۴ عبارت استعاری شناسایی شد که شامل ۲ استعاره خاص: [ترس سفر است] (۱ مورد)، [ترس مرگ است] (۳ مورد) است.

در استعاره [ترس مرگ است.]: تمرکز بر نقطه پایان است: اصل کار، ترس همون آنیه که آدم می‌دونه داره می‌میره.

در مورد مفهوم «مرگ» آنودو و کوداک (۲۰۲۰) ضمن پژوهشی که پیرامون عبارات استعاری به‌کار رفته در مورد مرگ سه شخصیت برجسته کنیایی در روزنامه‌های محلی داشتند، پی بردند که طرح‌واره‌های «مسیر»، «حجم» و «وجود» برای بیان مفهوم مرگ به‌کار رفته‌اند. از سویی نیز لیکاف و ترنر (۱۹۸۹) مشاهده کرده بودند که مفهوم مرگ به روش‌های مختلفی انسان‌نگاری می‌شود؛ البته ویژگی‌های انسان‌مانندی که می‌تواند با مرگ مرتبط باشد محدود است: مرگ می‌تواند «بلعیده»، «ویران» یا «درو» شود.

[ترس سفر/ مسیر است.]: چند وقت پیش رفته بود جون یه خر مردنی رو بگیره، خره چون لگدی و اسش پرانده بود که اون از ترس در رفته بود.

طرح‌واره «نیرو» در ۵ عبارت استعاری دیده شد که طبقه‌بندی زیر را شامل می‌شود:

طرح‌واره «نیرو: اجبار» در ۲ استعاره خاص شناسایی شد که استعاره‌های خاص: [ترس برتری اجتماعی است] و [ترس نیروی طبیعی است] (هرکدام ۱ مورد) را در بر می‌گیرد.

[ترس برتری اجتماعی است.]: هی زلزله و هی بارون و هی ترس از آژان . گوهر که گم و گور شده پیداش نیس.

[ترس نیرو است.]: آگه می‌دیدمی از ترس پس می‌افتادی . چشمای من خیلی ترسناکه .
طرح‌واره «نیرو: انحراف» در استعاره خاص [ترس تغییر حالت بدن است.] (۱ مورد) شناسایی شد.
 [ترس تغییر حالت بدن (چشم و چهره و غیره) است.]: خیال می‌کنید من شما را اینجا می‌آورم برای تسکین شهوت، اما نمی‌دانید که از دیدن آن نگاه‌های ترسیده‌تان ... انزالم می‌شود.
 در مورد طرح‌واره «نیرو: انحراف» ایوانز و همکاران می‌گویند: «این زمانی اتفاق می‌افتد که یک موجود در حرکت با موجودی دیگر ملاقات می‌کند و این منجر به انحراف می‌شود. به‌عنوان مثال می‌توان به شناکردن شناگر برخلاف جریان قوی اشاره کرد به طوری که به تدریج در امتداد خط ساحلی رانده می‌شود» (۲۰۰۶: ۱۸۸).

و نیز: **طرح‌واره «نیرو: انسداد»** در استعاره خاص [ترس حصار/ مانع است.] (۱ مورد) شناسایی شد.
 [ترس حصار/ مانع است.]: از ترسش جرأت ندارم پامو دم‌کوچه بنارم.

جدول ۲. فراوانی طرح‌واره‌های تصویری حوزه مفهومی «ترس» در داستان سنگ صبور

طرح‌واره تصویری	بسامد عبارات استعاری سنگ صبور
وجود	۳۵
حجم	۱۸
حرکت	۴
نیرو	۵

باتوجه به داده‌های به‌دست‌آمده از داستان سنگ صبور مشخص می‌شود طرح‌واره‌ای که بیشتر در این داستان به‌کار رفته طرح‌واره «وجود» (۳۵ عبارت) است و پس‌از آن به‌ترتیب طرح‌واره‌های «حجم» (۱۸ عبارت)، «نیرو» (۵ عبارت) و «حرکت» (۴ عبارت) قرار دارند.

۴-۲. داستان خشم و هیاهو

۷۴ استعاره مفهومی در حوزه مقصد ترس، و ۱۶ حوزه مبدأ برای بیان مفهوم انتزاعی «ترس» در خشم و هیاهو دیده شد که حوزه‌های مبدأ «شیء/ وسیله/ دارایی، ماده در ظرف، موجود زنده، سفر، موجود ماوراءطبیعه، حصار/ مانع، ظرف/ مکان، عضو بدن، نیروی طبیعی، عضو بدن ظرف، صدا ظرف، تغییر حالت بدن، آتش، برتری اجتماعی، مرگ و بیماری» را شامل می‌شوند.

جدول ۳. طرح‌واره‌های تصویری استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» در داستان خشم و هیاهو

استعاره مفهومی	طرح‌واره تصویری	فراوانی استعاره خاص
[ترس شیء/ وسیله/ دارایی است.]	وجود: شیء	۲۳

۵	وجود: شیء	[ترس وجود ماوراءالطبیعه است.]
۳	وجود: شیء	[ترس عضو بدن است.]
۷	وجود: شیء	[ترس موجود زنده است.]
۲	وجود: شیء	[ترس آتش / گرما است.]
۳	حجم: ظرف	[ترس مکان / ظرف است.]
۷	حجم: ظرف	[ترس مایع / ماده در ظرف است.]
۳	حجم: ظرف	[عضو بدن ظرف ترس است.]
۲	حجم: ظرف	[صدا ظرف ترس است.]
۷	حرکت: منبع-مسیر-هدف	[ترس سفر است.]
۱	حرکت: منبع-مسیر-هدف تمرکز بر نقطه پایان	[ترس مرگ است.]
۱	نیرو: اجبار	[ترس برتری اجتماعی است.]
۴	نیرو: انسداد	[ترس حصار / مانع است.]
۳	نیرو: اجبار	[ترس نیروی طبیعی است.]
۲	نیرو: انحراف	[ترس تغییر حالت بدن است.]
۱	نیرو: انحراف	[ترس بیماری است.]

باتوجه به جدول ۳ مشخص می‌شود که ۴ طرح‌واره تصویری «وجود»، «حجم»، «حرکت» و «نیرو» در داستان خشم و هیاهو برای بیان مفهوم «ترس» به کار رفته‌اند.

طرح‌واره «وجود: شیء» در ۴۰ عبارت استعاری دیده شد که شامل ۵ استعاره خاص: [ترس شیء / وسیله / دارایی است] (۲۳ مورد)، [ترس موجود زنده است] (۷ مورد)، [ترس وجود ماوراءالطبیعه است] (۵ مورد)، [ترس عضو بدن است] (۳ مورد) و [ترس آتش / گرما است] (۱ مورد) است. در ادامه نمونه‌هایی از طرح‌واره‌های یاد شده از داستان خشم و هیاهو آمده است:

[ترس شیء / دارایی / وسیله است.]:

If we could have just done something so dreadful and Father said That's sad too,

[ترس موجود ماوراءالطبیعه است.]:

... and after things got quieted down a little I put the fear of God into Dilsey.
[ترس عضو بدن است.]:

My mouth saying Wait Wait just a minute through the sweat ah ah ah behind my teeth and Father damn that horse damn that horse.

[ترس آتش / گرما است.]:

... then we'll have to go away amid the pointing and the horror the clean flame I'll make you say we did

طرح‌واره «حجم: ظرف» در ۱۵ عبارت استعاری دیده می‌شود که شامل ۴ استعاره خاص: [ترس مایع / ماده در ظرف است]، [ترس مکان / ظرف است] و [عضو بدن ظرف ترس است] (هرکدام ۷ مورد) و نیز [صدا ظرف ترس است] (۲ مورد) می‌باشد.

[ترس مایع / ماده در ظرف است]:

*I look at him every day dreading to see this Compson blood beginning to show
in him at last*

[عضو بدن ظرف ترس است]:

my heart went out to without dread Jason was the only one

[صدا ظرف ترس است]:

*For an instant Ben sat in an utter hiatus. Then he bellowed. Bellow on bellow,
his voice mounted, with scarce interval for breath.*

طرح‌واره «حرکت: منبع-مسیر-هدف» در ۸ عبارت استعاری شناسایی شده که شامل ۲ استعاره خاص [ترس سفر است] (۷ مورد) و [ترس مرگ است] (۱ مورد) است.

[ترس سفر / مسیر است]:

“I’m scared to. I’m scared, I’m going to cross the street.”

طرح‌واره «نیرو» در ۱۱ عبارت استعاری دیده شد که به صورت زیر طبقه‌بندی شده است:

طرح‌واره «نیرو: اجبار» در ۲ استعاره خاص [ترس برتری اجتماعی است] (۱ مورد) و [ترس نیروی طبیعی است] (۳ مورد) دیده می‌شود.

[ترس برتری اجتماعی است]:

*The market will be unstable, with a general downward tendency. Do not be
alarmed following government report.*

طرح‌واره «نیرو: انسداد» در استعاره خاص [ترس حصار / مانع است] (۴ مورد) دیده می‌شود.

[ترس مانع / حصار است]:

*Only you and me then amid the pointing and the clean flame walled by the
horror*

طرح‌واره «نیرو: انحراف» در ۲ استعاره خاص [ترس تغییر حالت بدن است] (۲ مورد) و [ترس بیماری است] (۱ مورد) دیده می‌شود.

[ترس تغییر حالت بدن (چشم و چهره و غیره) است]:

*they ... looked at me again with that delicate and curious horror, their veils
turned back upon their little white noses and their eyes fleeing and mysterious
beneath the veils.*

[ترس بیماری است]:

“Let him go, Caroline.” Uncle Maury said. “You’ll worry yourself sick over him.”

جدول ۴. فراوانی طرح‌واره‌های تصویری حوزه مفهومی «ترس» در داستان خشم و هیاهو

طرح‌واره تصویری	بسامد عبارات استعاری خشم و هیاهو
وجود	۴۰
حجم	۱۱
حرکت	۸
نیرو	۱۱

در صورتی که بیماری را دشمن در نظر بگیریم طرح‌واره‌ای که به کار خواهد رفت، طرح‌واره «وجود: شیء» خواهد بود. در این رابطه می‌توان به پژوهش ناوارو (Navarro, 2017) اشاره کرد که بر روی مقالات تحقیقاتی سرطان‌شناسی انجام داد، و پی برد که بیماران از استعاره «بیماری دشمن است» استفاده می‌کنند. باتوجه به داده‌های به دست آمده از خشم و هیاهو مشخص می‌شود طرح‌واره‌ای که بیشتر در این داستان به کار رفته طرح‌واره «وجود» (۴۰ عبارت) بوده و پس از آن به ترتیب طرح‌واره‌های «حجم» (۱۱ عبارت)، «نیرو» (۱۱ عبارت) و «حرکت» (۸ عبارت) قرار دارند.

۳-۴. داستان میرامار

۶۳ استعاره مفهومی در حوزه مقصد ترس به ۱۷ حوزه مبدأ تقسیم شدند. حوزه‌های مبدأ: «شیء / وسیله / دارایی، ماده / مایع در ظرف، ظرف / مکان، عضو بدن ظرف، موجود زنده، نیروی طبیعی، صدا، تغییر حالت بدن، سفر، حصار / مانع، خوردنی، برتری اجتماعی، ترس عضو بدن، وجود ماوراءالطبیعه، جنگ / دشمن در میدان نبرد، عذاب‌دهنده و دیوانگی» شناسایی شدند.

جدول ۵. طرح‌واره‌های تصویری استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» در داستان میرامار

استعاره خاص	طرح‌واره تصویری	فراوانی استعاره خاص
[ترس شیء / وسیله / دارایی است.]	وجود: شیء	۱۱
[ترس عضو بدن است.]	وجود: شیء	۱
[ترس وجود ماوراءالطبیعه است.]	وجود: شیء	۱
[ترس موجود زنده است.]	وجود: شیء	۵
[ترس خوردنی است.]	وجود: شیء	۱
[ترس مایع / ماده در ظرف است.]	حجم: ظرف	۹
[ترس مکان / ظرف است.]	حجم: ظرف	۶
[صدا ظرف ترس است.]	حجم: ظرف	۳
[عضو بدن ظرف ترس است.]	حجم: ظرف	۶

۵	حرکت: منبع-مسیر-هدف	[ترس سفر است.]
۱	نیرو: اجبار	[ترس برتری اجتماعی است.]
۴	نیرو: اجبار	[ترس نیروی طبیعی است.]
۳	نیرو: انحراف	[ترس تغییر حالت بدن است.]
۱	نیرو: انحراف	[ترس دیوانگی است.]
۲	نیرو: اجبار	[ترس شکنجه‌گر است.]
۲	نیرو: انسداد	[ترس حصار/ مانع است.]
۲	نیرو: نیروی متقابل	[ترس دشمن درمیدان نبرد است.]

باتوجه به جدول ۵ مشخص می‌شود که ۴ طرح‌واره تصویری «وجود»، «حجم»، «حرکت» و «نیرو» در داستان *میرامار* برای بیان مفهوم «ترس» به کار رفته‌اند.

طرح‌واره «وجود: شیء» در ۱۹ عبارت استعاری دیده می‌شود که مجموعاً ۵ استعاره خاص: [ترس شیء / وسیله / دارایی است] (۱۱ مورد)، [ترس موجود زنده است] (۵ مورد) و استعاره‌های [ترس عضو بدن است]، [ترس موجود ماوراءالطبیعه است] و [ترس خوردنی است] (هرکدام ۱ مورد) را شامل می‌شود. [ترس شیء / دارایی / وسیله است]: و مثله خلیق بآن یخاف خیاله. [ترس موجود زنده است]: أنت بکلب الأمة الخافک.

[ترس خوردنی است]: حملت فی وجهی ذابله غیر مصدقه تعیسه غاضبه، فقلت ممعنا فی وحشیتی. [ترس عضو بدن است]: قالتها بإصرار رهیب، ثم تبدی الإعیاء فی أعماق عینها. [ترس وجود ماوراءالطبیعه است]: و خوف مثل الشیطان.

طرح‌واره «حجم: ظرف» در ۲۴ عبارت استعاری دیده می‌شود که شامل ۴ استعاره خاص: [ترس مایع / ماده در ظرف است] (۹ مورد)، [ترس مکان / ظرف است] و [عضو بدن ظرف ترس است] (هرکدام ۶ مورد) و [صدا ظرف ترس است] (۳ مورد) است.

[ترس مایع / ماده در ظرف است]: هجس هاجس الخوف فی صدری. [ترس ظرف / مکان است]: انی قلق و خائف. ولیس مایی شعور بالندم أو الخجل. [صدا ظرف ترس است]: ثم هتفت ماریانا بخوف. [عضو بدن ظرف ترس است]: فاستقرت فی عینها نظره حذره.

طرح‌واره «حرکت: منبع-مسیر-هدف» در استعاره خاص [ترس سفر است] با ۵ عبارت استعاری دیده شد.

[ترس سفر است]: و خشیت أن تمتد إلی المتاعب [التي تنبأت بها المدام].

طرح‌واره «نیرو» در ۱۵ عبارت استعاری دیده می‌شود که به شکل زیر طبقه‌بندی شده‌اند:

طرح‌واره «نیرو: اجبار» در ۳ استعاره خاص دیده می‌شود که شامل استعاره‌های خاص: [ترس نیروی طبیعی است] (۴ مورد)، [ترس شکنجه‌گر است] (۲ مورد) و [ترس برتری اجتماعی است] (۱ مورد) است.

[ترس نیروی طبیعی است]: *وَأَنَّ الْأَوَانَ فِدْفَعَتْ بِقَارِبِي الْمَضْطَرَبِ إِلَى بَحْرِ الْأَنْعَامِ وَالطَّرْبِ.*
[ترس شکنجه‌گر است]: *يَوْمَ رَهِيْبٍ، زَجْرٍ وَتَأْنِيْبٍ مِنْ أُخِي [...] .*

[ترس برتری اجتماعی است]: *تَتَوَقَّعُ أَنْ يَجِيءَ الْبَوْلِيْسُ فَيَقْلِقُ رَاحَتَنَا ...*

طرح‌واره «نیرو: انحراف» در ۲ استعاره خاص [ترس تغییر حالت بدن است] (۳ مورد) و [ترس دیوانگی است] (۱ مورد) دیده شد.

[ترس تغییر حالت بدن است]: *انْقَبْضُ قَلْبِي نَظْرَتْ إِلَيْهِ بِتَسْلِيمٍ وَاهْتِمَامٍ وَقَلْقٍ.*

[ترس دیوانگی است]: *كَانَتْ قَلْقَهُ مَتَوْتِرَةً الْأَعْصَابِ فَأَكْثَرَتْ مِنَ التَّدْخِيْنِ.*

طرح‌واره «نیرو: انسداد» در استعاره خاص [ترس حصار/ مانع است] (۲ مورد) دیده شد.

[ترس مانع/ حصار است]: *عَقَدَتْ الْدَهْشَةَ لِسَانِي.*

طرح‌واره «نیرو: نیروی متقابل» در استعاره خاص [ترس دشمن در میدان نبرد است] (۲ مورد) دیده شد.

[ترس دشمن در میدان نبرد است]: *وَلَكِنِّي لَمْ أَهَادِنِ فِكْرَهُ الزَّوْاجِ الْمَرْعِبَةِ.*

باتوجه به داده‌های به‌دست‌آمده از داستان *میرامار* مشخص می‌شود طرح‌واره‌ای که بیشتر در این داستان به‌کار رفته طرح‌واره «حجم» (۲۴ عبارت) بوده و پس از آن به ترتیب طرح‌واره‌های «وجود» (۱۹ عبارت)، «نیرو» (۱۵ عبارت) و «حرکت» (۵ عبارت) قرار دارند.

جدول ۶. فراوانی طرح‌واره‌های تصویری حوزه مفهومی «ترس» در داستان *میرامار*

طرح‌واره تصویری	بسامد عبارات استعاری <i>میرامار</i>
وجود	۱۹
حجم	۲۴
حرکت	۵
نیرو	۱۵

۴-۴. مقایسه طرح‌واره‌های استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» در دو داستان *سنگ صبور* و *خشم* و

میا هو

با بررسی نتایج حاصل از داستان *سنگ صبور* مشخص می‌شود طرح‌واره‌ای که بیشتر در این داستان به‌کار رفته طرح‌واره «وجود» (۳۵ عبارت) بوده و پس از آن به ترتیب طرح‌واره‌های «حجم» (۱۸ عبارت)، «نیرو» (۵ عبارت) و «حرکت» (۴ عبارت) قرار دارند. در داستان *خشم* و *میا هو* نیز طرح‌واره‌ای که بیشتر در این

داستان به‌کار رفته طرح‌واره «وجود» (۴۰ عبارت) است و پس از آن به‌ترتیب طرح‌واره‌های «حجم» (۱۱ عبارت)، «نیرو» (۱۱ عبارت) و «حرکت» (۸ عبارت) قرار دارند؛ هر دو نویسنده به‌طور مشترک از طرح‌واره «وجود» استفاده بیشتری برده‌اند. همچنین طرح‌واره «حرکت» کمترین نمود را در این داستان‌ها داشته است. و هر دو داستان از طرح‌واره‌های «حجم» و «نیرو» نیز بهره برده‌اند.

جدول ۷. فراوانی طرح‌واره‌های تصویری در دو داستان سنگ‌صبور و خشم و هیاهو برای بیان حوزه مفهومی «ترس»

طرح‌واره تصویری	بسامد عبارات استعاری سنگ‌صبور	بسامد عبارات استعاری خشم و هیاهو
وجود	۳۵	۴۰
حجم	۱۸	۱۱
حرکت	۴	۸
نیرو	۵	۱۱

۵-۴. مقایسه طرح‌واره‌های استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» در دو داستان سنگ‌صبور و میرامار
 باتوجه‌به آمار طرح‌واره‌های داستان سنگ‌صبور در سطور پیشین، نتایج در داستان میرامار به‌این‌ترتیب است: طرح‌واره‌ای که بیشتر به‌کار رفته طرح‌واره «حجم» (۲۴ عبارت) است و پس از آن به‌ترتیب طرح‌واره‌های «وجود» (۱۹ عبارت)، «نیرو» (۱۵ عبارت) و «حرکت» (۵ عبارت) دیده می‌شوند.
 در زمینه پرسامدترین طرح‌واره تصویری می‌توان گفت که دو نویسنده اشتراکی ندارند به‌گونه‌ای که چوبک از طرح‌واره «وجود» استفاده کرده و نجیب محفوظ از طرح‌واره «حجم» بهره برده است؛ اما در مورد کم‌بسامدترین طرح‌واره هر دو در طرح‌واره «حرکت» مشترک هستند. هر دو داستان از طرح‌واره «نیرو» نیز بهره برده‌اند.

جدول ۸. فراوانی طرح‌واره‌های تصویری در داستان‌های سنگ‌صبور و میرامار برای بیان حوزه مفهومی «ترس»

طرح‌واره تصویری	بسامد عبارات استعاری سنگ‌صبور	بسامد عبارات استعاری میرامار
وجود	۳۵	۱۹
حجم	۱۸	۲۴
حرکت	۴	۵
نیرو	۵	۱۵

۶-۵. مقایسه طرح‌واره‌های استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» در دو داستان خشم و هیاهو و میرامار
 نتایج حاصله از خشم و هیاهو را در گزارش قبل دیدیم، همچنین طرح‌واره‌ای را که بیشتر در داستان میرامار به‌کار رفته بود، از نظر گذرانندیم. مقایسه بین خشم و هیاهو و میرامار مشخص می‌کند که در

پربسامدترین طرح‌واره تصویری دو نویسنده اشتراکی ندارند؛ به‌گونه‌ای که فاکتور از طرح‌واره «وجود» استفاده و نجیب محفوظ از طرح‌واره «حجم» بهره برده است. کم‌بسامدترین طرح‌واره مشترک «حرکت» است که نمود کمی در این داستان‌ها داشته است. هر دو داستان از طرح‌واره «نیرو» نیز بهره برده‌اند.

جدول ۹. فراوانی طرح‌واره‌های تصویری در داستان‌های خشم و میاهو و میرامار برای بیان حوزه مفهومی «ترس»

طرح‌واره تصویری	بسامد عبارات استعاری خشم و میاهو	بسامد عبارات استعاری میرامار
وجود	۴۰	۱۹
حجم	۱۱	۲۴
حرکت	۸	۵
نیرو	۱۱	۱۵

۵.۷. مقایسه طرح‌واره‌های استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» در سه داستان، سنگ صبور، خشم و میاهو، و میرامار

هر سه داستان در چهار طرح‌واره تصویری «وجود»، «حجم»، «حرکت» و «نیرو» با بسامدهای متفاوت مشترکند. همان‌گونه که می‌دانیم دو رویکرد بنیادی متفاوت در زمینه طرح‌واره‌های تصویری و همچنین استعاره‌های مفهومی وجود دارد. یکی از آن‌ها بر جهانی بودن ذهن انسان تأکید دارد (Johnson, 1987; Gibbs & Berg, 2002; Mandler, 2004) و دیگری بر ابعاد فرهنگی-اجتماعی شناخت انسان صحنه می‌گذارد (Sinha, 2002; Zlatev, 1997). اگرچه این دو رویکرد در یک نظریه یکپارچه طرح‌واره تصویری ادغام نشده‌اند، طرفداران هر دو رویکرد تأکید کرده‌اند که مدل‌ها و طرح‌واره‌های شناختی - از جمله طرح‌واره‌های تصویری - می‌توانند به‌عنوان بیانی از کلیت یک تصویر در نظر گرفته شوند.

اصولی در شناخت فردی و به‌عنوان ویژگی‌های یک «جهان‌بینی» فرهنگی زیربنایی و «نهادینه‌شده» وجود دارند (Shore, 1996; Palmer, 1996) در نتیجه، «رویکرد طبیعت‌گرایانه و آگاهانه زیست‌شناختی به شناخت انسان» لزوماً مانع «به رسمیت شناختن نقش سازنده فرهنگ در آن نمی‌شود» (Sinha, 2002: 273). و فضای کافی برای «تنوع گسترده فرهنگی» باقی است (Lakoff & Johnson, 2002: 251).

جدول ۱۰. فراوانی طرح‌واره‌های تصویری در سه داستان برای بیان حوزه مفهومی «ترس»

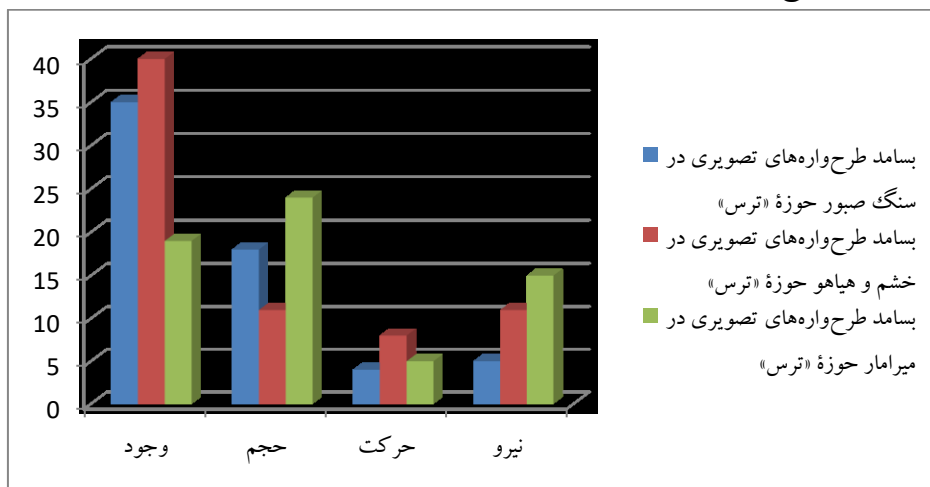
طرح‌واره تصویری	بسامد عبارات استعاری سنگ صبور	بسامد عبارات استعاری خشم و میاهو	بسامد عبارات استعاری میرامار
وجود	۳۵	۴۰	۱۹

حجم	۱۸	۱۱	۲۴
حرکت	۴	۸	۵
نیرو	۵	۱۱	۱۵

با ملاحظه جدول ۱۰ آشکار می‌شود که یکی از پرکاربردترین طرح‌واره‌ها در این سه داستان، طرح‌واره «وجود» است که البته بایستی خاطر نشان کرد در داستان *میرامار* این طرح‌واره با تفاوت قابل ملاحظه‌ای نسبت به بقیه داستان‌ها در رتبه دوم پرسامدترین طرح‌واره‌ها قرار می‌گیرد. همین امر نشان‌دهنده فرهنگ ویژه بودن این طرح‌واره است؛ در حالی که در داستان‌های *سنگ صبور* و *خشم و هیاهو*، شباهت موجود اشاره به جهانی بودن طرح‌واره‌ها دارد. به‌عنوان کم‌سامدترین طرح‌واره‌ها در این داستان‌ها، طرح‌واره حرکت دیده می‌شود که در هر سه داستان با بسامد تقریباً یکسانی به کار رفته است. در زمینه طرح‌واره حجم و نیرو تفاوت‌هایی بین داستان‌ها در بسامد استفاده از طرح‌واره‌ها دیده می‌شود. به‌طور کلی به جز طرح‌واره «وجود» در داستان‌های *خشم و هیاهو* و *سنگ صبور* و همچنین طرح‌واره «حرکت» در داستان‌های *سنگ صبور* و *میرامار* که نسبتاً شباهتی در بسامدشان دیده می‌شود در بقیه موارد فرهنگ ویژه بودن طرح‌واره‌ها بارز است.

نتایج این پژوهش در راستای تحقیقات دیگری است که بر امکان وجود هر دو جنبه جهانی و فرهنگ‌ویژه تأکید دارد

(Anudo & Kodak, 2020; Dobiášová, 2021) و شهیدی تبار و پورقاسمیان، (۱۴۰۰) و البته وفق مقایسه‌ای که انجام دادیم با توجه به اینکه تفاوت‌ها بیشتر از شباهت‌ها هستند می‌توانیم بگوییم تأثیر بسیار زیاد فرهنگ بر طرح‌واره استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» در این سه اثر مشهود است.

نمودار ۱. فراوانی طرح‌واره‌های تصویری در سه داستان برای بیان حوزه مفهومی «ترس»

۵. نتیجه‌گیری

باتوجه به فهرست طرح‌واره‌های ارائه‌شده ایوانز و همکاران مشاهده کردیم که در سه داستان سنگ صبور، خشم و هیاهو و میرامار به‌طور مشترک، با بسامدهای متفاوت از طرح‌واره‌های «وجود»، «حجم»، «حرکت» و «نیرو» در استعاره‌های مفهومی حوزه «ترس» استفاده شده است. پرکاربردترین طرح‌واره‌ها در این سه داستان، طرح‌واره «وجود» است؛ اگرچه این طرح‌واره در داستان میرامار نسبت به بقیه داستان‌ها دومین از پربسامدها است. فرهنگ ویژه‌بودن این طرح‌واره از همین ناحیه فهمیده می‌شود؛ درحالی‌که در داستان‌های سنگ صبور و خشم و هیاهو، شباهت موجود، بر جهانی‌بودن طرح‌واره‌ها تأکید دارد. کم بسامدترین طرح‌واره‌های سه‌داستان، طرح‌واره «حرکت» است که با بسامد تقریباً یکسانی به‌کار رفته است. در زمینه طرح‌واره «حجم» و «نیرو» تفاوت‌هایی میان داستان‌ها در بسامد استفاده دیده می‌شود. به‌طورکلی به‌جز طرح‌واره «وجود» در داستان‌های خشم و هیاهو و سنگ صبور و همچنین طرح‌واره «حرکت» در داستان‌های سنگ صبور و میرامار که نسبتاً شباهتی در بسامدشان دیده می‌شود در بقیه موارد، تفاوت‌ها ثابت می‌کند که فرهنگ‌ویژه‌بودن طرح‌واره‌ها بارز است.

منابع

- آرمان، علیرضا؛ علوی مقدم، مهیار؛ تسنیمی، علی و الیاسی، محمود (۱۴۰۰). «واکاوی نگاشت مرکزی استعاره‌های مفهومی و طرح‌واره‌های تصویری واژه‌های آب و آتش در ضرب‌المثل‌های برآمده از ادب فارسی». *زبان و ادبیات فارسی*، ۲۹ (۹۰): ۲۴-۷
- باقری خلیلی، علی اکبر و محرابی کالی، منیره (۱۳۹۲). طرح‌واره چرخشی در غزلیات سعدی و حافظ شیرازی. *نقد ادبی*، ۶ (۲۳): ۱۴۸-۱۲۵
- بیابانی، احمدرضا و طالبیان، یحیی (۱۳۹۱). «بررسی استعاره جهت‌گیرانه و طرح‌واره‌های تصویری در شعر شاملو». *پژوهش‌نامه نقد ادبی و بلاغت*. ۱ (۱): ۹۹-۱۲۶.
- چوبک، صادق (۱۳۴۵). *سنگ صبور*. چاپ جدید: تهران.
- ذاکری، اسماعیل (۱۳۹۶). *استعاره مفهومی در اشعار سلمان هراتی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد: دانشگاه خلیج فارس.
- شهیدی تبار، مصطفی و پورقاسمیان، حسین (۱۴۰۰). «استعاره‌های مفهومی آیریلیق در شعر ترکی آذربایجانی». *زبان‌شناسی کاربردی و ادبیات کاربردی: پیش‌ها و پیشرفت‌ها*، ۹ (۱): ۱۴۳-۱۶۲.
- صفوی، کوروش (۱۳۹۶). *استعاره*. نشر علمی: تهران.

- فرخ‌نیا، مهین‌دخت و بوریازاده، فرزانه (۱۳۹۳). «بررسی تطبیقی سنگ صبور صادق چوبک و میرامار نجیب محفوظ». *ادبیات تطبیقی*، ۶ (۱۰): ۲۲۷-۲۵۴.

References

- Acmed-Ismael, F. (2021). The Cultural Schemas in the Meranaw Folktales: A Cultural Study. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, 4(6), 280-290.
- Anudo, C. & Kodak, B. (2020). Conceptual metaphor and image schema representations of cancer-related deaths of selected prominent Kenyan personalities in the print media. *Nairobi Journal of Humanities and Social Sciences*, 4(3), 7-27.
- Arman A, Alavi Moghaddam M, Taslimi A, Elyasi M. (2021). Analysis of the Central Mapping of Conceptual Metaphors and Pictorial Schemas of the Words "Water" and "Fire" in Proverbs Derived from Persian Literature. *Persian Language and Literature*. 29 (90), 7-24. (In Persian)
- Bagheri Khalili, A. & Mehrabi kali M. (2013). Cycle schema in the poems of Sa'di and Hafez. *Literary Criticism*, 6 (23) :125-148. (In Persian)
- Beyabany, A. & Talebian, Y. (2012). Investigating bias metaphor and image schemas in Shamloo's poems. *Journal of Litrary Criticism and Rhetoric*, 1 (1), 99-126. (In Persian)
- Clausner, T. & Croft, W. (1999). Domains and image-schemas. *Cognitive Linguistics*, 10:1-31.
- Chobak, S. (1966). *the Patient Stone*. New Press. Tehran. (In Persian)
- Dobiášová, S. (2021). Conceptualization of anger in English idioms. An analysis based on the extended conceptual metaphor theory. *Forum for Contemporary Issues and Literature*.
- Evans, V. & Green, M. (2006). *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh University Press Ltd, Edinburgh, Great Britain
- Farokhnia, Mahindokht, & Bouriazadeh, Farzaneh. (2014). A comparative study of "SANG-E SABOOR" BY Sadeghchoobak, and "MIRAMAR" BY Naguib Mahfouz. *Journal of comparative Literature*, 6(10), 227-254.
- Faulkner, W. (1929) *The Sound and the Fury*. W.W.Norton and Company.
- Gibbs, R. & Berg, E. (2002). Mental Imagery and Embodied Activity. *Journal of Mental Imagery*. 26: 1-30.
- Johnson, M. (1987). *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination and Reason*. Chicago: University of Chicago Press.
- Koivisto-Alanko, P. (2000). *Abstract Words in Abstract Worlds: Directionality and Prototypical Structure in the Semantic Change in English Nouns of Cognition*. Helsinki: Société N ophilologique.

- Koivisto-Alanko, P. & Tissari, H. (2006). Sense and sensibility: Rational thought versus emotion in metaphorical language. In A. Stefanowitsch and S. Gries (eds.): *Corpus-Based Approaches to Metaphor and Metonymy*, Berlin and New York: Mouton de Gruyter
- Kövecses, Z. (2020). An extended view of conceptual metaphor theory. *Review of Cognitive Linguistics*, 18(1). 112-130
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. & Turner, M. (1989). *More than cool reason: a field guide to poetic metaphor*. Chicago: University of Chicago Press.
- Langlotz, A. (2006). *Idiomatic Creativity*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Liu, D. & Mo, Q. (2020). Conceptual Metaphors and Image Schemas: A Corpus Analysis of the Development of the On Track/Off Track Idiom Pair. *Journal of English Linguistics*, 48, 137 - 165.
- Mahfouz, N. (1967) *Miramar*. Doubleday.
- Mandler, J. (2004). *The Foundations of Mind: Origins of Conceptual Thought*. Oxford: Oxford University Press.
- Navarro, I. (2017). Conceptual metaphor types in oncology: Cognitive and communicative functions. *Iberica*. 2017. 163-186.
- Palmer, G. (1996). *Towards a Theory of Cultural Linguistics*. Austin: University of Texas.
- Pecher, D. (2018). Curb Your Embodiment. *Topics in cognitive science*, 10 3, 501-517.
- Pecher, D., Boot, I. & Van Dantzig, S. (2011). Abstract concepts: Sensory-motor grounding, metaphors, and beyond. In B. H. Ross (Ed.), *The psychology of learning and motivation: Advances in research and theory*. Elsevier Academic Press, Volume 54, Chapter seven, 217-248.
- Peña Cervel, S. (2008). Dependency systems for image-schematic patterns in a usage-based approach to language. *Journal of Pragmatics*, 40, 1041–1066.
- Rewiś-Łętkowska, A. (2019). The anatomy of fear: interplay between metaphor, metonymy and image schema in the conceptualization of fear/strach in English and Polish. *Studia Pigioniana*, 2. 119.
- Ruiz de Mendoza, F. & Otal, J. (2002). *Metonymy, Grammar and Communication*. Granada: Comares.
- Safavi, K. (2017). *Metaphor*. Tehran: Nashre Elmi. (In Persian)
- Shahiditabar, M. & Pourghasemian, H. (2021). Conceptual Metaphors of Ayrılıq (Separation) in Azerbaijani Turkish Poetry. *Journal of Applied Linguistics and Applied Literature: Dynamics and Advances*, 9(1), 143-162. doi: 10.22049/jalda.2021.27019.1233 (In Persian)

- Shore, B. (1996). *Culture in Mind. Cognition, Culture, and the Problem of Meaning*. New York/Oxford: Oxford University Press.
- Sinha, C. (2002). The cost of renovating the property: A reply to Marina Rakova. *Cognitive Linguistics*, 13: 271-276.
- Stadler, M. (2020). *The Ontological Nature of Part-Whole Oscillations, An Interdisciplinary Determination*. Austrian Academy of Sciences.
- Stefanowitsch, A. (2005). A corpus-based approach to the function of metaphor. *International Journal of Corpus Linguistics*, 10: 161-198.
- -. (2006). Corpus-based approaches to metaphor and metonymy. *Corpus-based Approaches to Metaphor and Metonymy*. 1-16.
- Subianto, P. (2019). Image Schema Analysis on Psalm 23: A Study of Metaphor Based on Cognitive Theory. *E-Journal of Linguistics*, 13(1), 86-92.
- Talmy, L. (1972). *Semantic structures in English and Atsugewi*. Ph.D. dissertation, Department of Linguistics, University of California, Berkeley.
- -. (1977). Rubber sheet cognition in language. *Papers from the Thirteenth Reginal Meeting, Chicago Linguistic Society*, ed. Woodford A. Beach et al., 612-28. Chicago: Chicago Linguistic Society.
- -. (1983). How language structures space. *Spatial orientation: theory, research and application*, ed. Herbert L. Pick, Jr. and Linda P. Acredolo, 225-82. New York: Plenum Press.
- Tawichai, S. (2007). Conceptual Metaphors of Anger in Thai. *Journal of the Faculty of Arts, Silpakorn University*. 29, Special, 209-232.
- Tissari, H. (2003). *LOVEscapes: Changes in prototypical senses and cognitive metaphors since 1500*. Helsinki: Société Néophilologique.
- Zakeri, A. (2017). *Conceptual metaphor in Salman Harati's poem*. Master's thesis. Khalije Fars University. (In Persian)
- Zlatev, J. (1997). Situated Embodiment. *Studies in the Emergence of Spatial Meaning*. Stockholm: Gotab.